

Vienan matka avarsi näkymiä juuriimme

Eskil Piira sukuseura järjesti juhannuksen 2012 jälkeen neljän päivän seuramatkan Vienan Karjalaan. Pääkohteina olivat Solovetskin luostarisaari Vienanmerellä ja Tsuban kylä mantereen puolella. Näillä seuduilla tiedetään Piira-nimisen suvun toimineen mm. suolakaupan harjoittajana 1500-luvulla.

Matka havahdutti myös matkailullisesti. Vaikka alkuperäisasukkaiden kanssa ei juuri päästy keskustelemaan, voitiin näkymien perusteella tehdä johtopäätöksiä itänaapurimme syrjäseutujen oloista ja ongelmista. Harmaita pikkukyliä kymmenien, jopa satojen kilometrien päässä toisistaan, yhdyssteinä kapeat ja kuoppaiset soratiet asumattomassa erämaassa! Tällaiset kylät ovat varmasti pitkälti suljettuja yhteisöjä, joissa aika vaikutti pysähtynyt jo kymmeniä vuosia sitten.

Matka alkoi maanantaina 25.6.2012 varhain aamulla Kuhmon linja-autoasemalta. Vartiuksen raja-asemalla tarkastettiin passit ja matkatavarat. Siitä jatkettiin Kostamukseen ja edelleen Tiiksan ja Rukajärven kautta Venäjän Kemiin Vienanmeren rannalle. Matkalla kuultiin sotahistoriallisia kertomuksia. Suomalaiset etenivät jalkaisin jatkosodassa soiden ja korpien kautta aina Rukajärvelle asti. Kylä vaikutti nyt kovin rapistuneelta. Jokseenkin rapistunut ainakin suomalaisen mittapuun mukaan oli Venäjän Kemin kaupunkikin (14 000 as.). Se oli neuvostokaudella täysin suljettu paikka lähistöllä olleen sotilastukikohdan johdosta.

Solovetsk kokemisen arvoinen paikka

Tiistaiaamuna 26.6. matka jatkui laivalla Solovetskin saarelle. Saarta hallitsevana kohteena on 1400-1500-luvulla rakennettu munkkiluostari, joka neuvostokaudelle alistettiin pahamaineiseksi GULAG-järjestelmän pakkoleirikeskukseen osaksi. Sittemmin luostarin toimintaa on elvytetty ja aloitettu rakennusten pitkäaikaiset entisöinnit. Vuonna 1992 UNESCO otti sen maailmanperintökohteiden listalle. Vaikka opaspalvelut eivät olleet parhaat mahdolliset, luostarin valtavat mittasuhteet ja arkkitehtuuri jäivät lähtemättömästi mieleen.

Samana päivänä kävimme myös kuuluisalla yli 100 metriä korkealle Sekirnajan vuorella. Tämä alun perin sivuluostarina toiminut rakennelma kivikirkkoineen on rakennettu vasta 1860-luvulla. Neuvostokaudella kirkossa oli vankien eristyshuone, jossa vallitsi epäinhimillinen kuri. Vuoren rinteillä ja juurella suoritettiin jatkuvasti vankien kidutuksia ja joukkoteloituksia. Vuorelle johtavia 295-askelmaisia portaita sanottiin Stalinin portaiksi.

Sukuseuralla on tietoa, että Solovetskin luostarin maat olisi otettu ”viideltä Karjalan lasten suvulta”, joista yksi oli nimeltä Piira. Vaikka tietoa ei voida vielä todistaa oikeaksi, tuntui paikka lähes ”pyhiinvaelluskohteelta”.

Tsuba yllätti

Keskiviikkona 27.6. köröttelimme Kemistä pohjoiseen johtavaa pääväylää. Louhen kylän katselmuksen jälkeen saavuimme toiseen pääkohteeseemme, Tsuban kylään, jossa tiedetään Ewgen Piiran, ”kaikkien Piiraisten kantaisän” eläneen ja toimineen 1500-luvulla. Tarkoituksenamme oli kysellä paikallisilta asukkailta tietoja Ewgenistä tai ainakin tiedustella vinkkejä tietolähteisiin. Henkilö, jolla mahdollisesti olisi ollut niistä tietoja, ei kuitenkaan päässyt paikalle mutta asiaa luvattiin selvittää. Luvassa on tietoja arkistojen kätköistä.

Tsuban kylässä oli erittäin lämmin vastaanotto. Tunsimme heti, että olimme odotettuja vieraita. Tapasimme kulttuuritalon johtajan **Valentina Fominovan**, koulun rehtorin **Svetlana Iljinovan**, eläkkeellä oleva englanninopettaja **Galina Tarasavan**, tulkkina toimineen **Marina Juoperin** sekä ryhmän kansantanssiesiintyjä. Lähes kaikki vastaanottajat olivat syntyperältään karjalaisia, mikä löi leimansa tapaamiselle. Tsubalaisten iloisuus, välittömyys ja vieraanvaraisuus hämmästyttivät vastakohtana matkan aikana totutulle venäläiselle mentaliteetille.

Koulun lukukausi oli päättynyt juuri edellispäivänä. Lukukauden päättyessä koulussa oli 265 oppilasta ja 55 opettajaa; lähimenneisyydessä oppilasmäärä oli ollut noin 1 000. Venäläinen koulujärjestelmä poikkeaa suomalaisesta; esimerkiksi Tsuban kyläkoulusta on pääsymahdollisuus mm. yliopistoihin.

Koululta siirryttiin kulttuuritalolle, jossa nautittiin paikallinen kevytateria, kuultiin paikkakunnan historiaa ja seurattiin kansantanssiesityksiä ja karjalaishenkistä musiikkia. Tilaisuus huipentui siihen, että vieraat vedettiin mukaan piiritanssiin.

Matkaa jatkettiin Tsubasta Kiestingin kautta Kalevalaan. Tämä noin 150 km matka kesti noin 4 tuntia, kun kaatosateessa ajoittain 20 km/tunti ”nimismiehenkiharilla” päällystettyä soratietä. Välillä notkopaikoissa koko tie oli kokonaan veden peitossa, välillä keskelle tietä oli ajettu sorakuormia odottamaan myöhemmin tapahtuvaa soran levitysvaihetta. Saavuimme Kalevalan majapaikkaa noin klo 00.20, kun aikataulun mukaan illallisen piti alkaa klo 19.00.

Torstai 28.6. kului pääosin bussissa matkaten. Aamulla tehtiin kierros Kalevalan kylässä, josta jatkettiin Vuokkiniemeen. Pysähtyi mm. Kiskis-kukkulalle, joka oli jatkosodassa vuoroin saksalaisten, vuoroin suomalaisten valloittama. Muistomerkkinä olevan tykin piippu osoitti kohti länttä. Sitä yritettiin leikkimielisesti kääntää toiseen suuntaan, mutta aikaisempien vastaavien yritysten seurauksena se oli pultattu kiinni jalustaan.

Kostamuksessa pysähtyi myös ja tarkasteltiin kaivoskombinaatin ympärille syntynyttä kaupunkia. Kerrostalojen lisäksi sieltä löytyi varsin äveriäältäkin näyttävä omakotitaloalue. Epävirallisen tiedon mukaan kaupunkia laajennetaan lähitulevaisuudessa huomattavasti. Väkiluku saattaa lähes tuplaantua nykyisestä runsaasta 30 000 asukkaasta.

Matka oli onnistunut

Illalla saavuttiin Kuhmoon. Matka oli onnistunut ja eri puolilta Suomea lähtöisin ollut seurue oli mukava. Matka-Kyllösen matkanjohtaja ja opas **Jorma Haverinen** esitteli kohteita ammattitaitoisesti, mutta pitkillä bussitapaleilla järjestettiin ajankulua omatoimisestikin. Bussin mikrofoni oli vapaasti käytettävissä, ja monet seurueen jäsenistä esittelivätkin omia taustojaan ja sukuhistoriaansa. Alunperin matkanjohtajana piti olla sukuseuramme varsinaisen sukututkijan, varapuheenjohtaja **Jorma Piiraisen**. Sairaustapauksen johdosta hän oli estynyt lähtemästä matkalle, mutta hänen koosteensa Piira-suvun liittymisestä Solovetskiin ja Tsubaan luettiin matkalla. Jorman esitys on liitteenä ohessa.

Pekka Piironen
sukuseuran puheenjohtaja